Azərbaycan-Çin: "Yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığın tarixi qısa olsa da...

İşlər genişmiqyaslı, ilk uğurlar ürəkaçan, perspektivlər böyükdür

Azərbaycan-Çin bərpaolunan enerji əməkdaşlığının tarixi uzun olmasa da, başlanan işlər ümidverən, perspektivlər böyükdür. Ölkəmizin bu sahədə əməkdaşlığı əvvəlcə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Səudiyyə Ərəbistanı ilə başladı. Sonra həmin sıraya digər ölkələr də qoşuldu ki, bunların da sırasında Çinin özünəməxsus yeri var.

Məlum olduğu kimi, keçən ilin iyul ayında ŞƏT-in (Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı) Astanada keçirilən 24-cü sammitində imzalanmış Azərbaycan-Çin strateji tərəfdaşlığının qurulmasına dair Birgə Bəyannamə ölkələrimizin qarşılıqlı maraq doğuran bütün sahələrdə əməkdaşlığının inkişafına geniş imkan yaratdı. Bu ilin aprel ayında Prezident İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasına dövlət səfəri çərçivəsində imzalanan Birgə Bəyanatı isə əlaqələrin daha da dərinləşməsi və şaxələnməsinə daha geniş yol açdı.

"Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması haqqında Birgə Bəyanat"ın bəndlərindən birində tərəflər iki ölkənin enerji keçidini, dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafını təşviq edərək bərpaolunan enerji mənbələri sahəsində əməkdaşlığı fəal şəkildə inkişaf etdirməyə və təmiz enerji sahəsində qlobal tərəfdaşlığın formalaşmasını birgə irəlilətməyə hazır olduqlarını bildirdilər. Bununla da həmin vaxtadək artıq başlanmış olan "yaşıl enerji" əməkdaşlığının qarşısında daha gur "yaşıl işıq" yandırıldı.

Xatırladaq ki, Prezident İlham Əliyevin Çinə dövlət səfəri çərçivəsində bərpaolunan enerji sahəsində əməkdaşlığa dair 6 sənəd imzalandı. Energetika Nazirliyinin bildirdiyinə görə, bu sənədlər ümumilikdə 260 MVt gücündə günəş-elektrik stansiyaları, 100 MVt-lıq üzən günəş-elektrik stansiyası, 30 MVt gücündə batareya enerji saxlanc sistemi, dənizdə minimum 2 QVt gücündə külək-elektrik stansiyasının inşası, daha 2 MVt gücündə külək enerjisi layihəsinin inkişafı, eləcə də bərpaolunan enerji və elektrik enerji sisteminin planlaşdırılması üzrə əməkdaşlığı əhatə edir.

Azərbaycan hökuməti və "Universal Solar Azerbaijan" MMC arasında imzalanmış İnvestisiya Müqaviləsi Qobustan rayonunda 100 meqavat gücündə günəş-elektrik stansiyasının tikintisini və istismarını nəzərdə tutur. 2026-cı ildə istifadəyə verilməsi gözlənilən "Qobustan" stansiyasında hər il təxminən 180 milyon kilovatsaat elektrik enerjisi istehsalı proqnozlaşdırılır. Bu isə ildə 39 milyon kubmetr həcmində təbii qaza qənaət etməklə yanaşı, atmosferə atılan karbon emissiyalarını 86 min ton azaltmağa imkan verəcək.

Daha bir müqaviləyə əsasən, Xəzər dənizində külək enerjisi potensialının qiymətləndirilməsi, bu sahədə layihələrin planlaşdırılması və inşası üzrə əməkdaşlıq ediləcək. Bu, Energetika Nazirliyi ilə "China Energy Overseas Investment Co. Ltd." şirkəti arasında Azərbaycanda dənizdə külək enerjisi layihəsinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı imzalanmış icra müqaviləsidir. Burada mərhələli əsasda minimum 2 QVt gücündə dənizdə külək-elektrik stansiyasının qiymətləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi, layihələndirilməsi, maliyyələşdirilməsi, mühəndisliyi, tikintisi, istismara verilməsi və texniki xidmət üzrə əməkdaşlıq nəzərdə tutulur.

Digər bir sənəd Energetika Nazirliyi, "China Datang Overseas Investment Co. Ltd" və "SOCAR Green" MMC arasında imzalanıb. Belə ki, Böyükşor gölündə 30 MVt gücündə batareya enerji saxlanc sistemi ilə 100 MVt gücündə üzən günəş-elektrik stansiyası layihəsinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı icra müqaviləsinə müvafiq olaraq yaradılacaq layihə şirkəti vasitəsilə texniki-iqtisadi əsaslandırma, layihələndirmə, maliyyələşdirmə, tikinti, istismar və texniki xidmət işləri həyata keçiriləcək. Burada "China Datang Overseas Investment Co. Ltd" şirkəti əsas investor kimi çıxış edəcək.

Bunlardan başqa, Energetika Nazirliyi, "PowerChina Resources Limited" və "SOCAR Green" arasında 160 MVt gücündə günəş-elektrik stansiyası layihəsinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsinə dair imzalanmış icra müqaviləsi mübadilə edilib. Stansiyanın 2028-ci ildə istismara verilməsi planlaşdırılır və obyektdə illik təxminən 332 milyon kilovatsaat elektrik enerjisi istehsalı proqnozlaşdırılır. Bu isə ildə 73 milyon kubmetr həcmində təbii qaza qənaət edilməsi, atmosferə atılan karbon emissiyalarının 160 min ton azaldılması deməkdir. Layihə həmçinin gələcəkdə batareya enerji saxlanc sisteminin inteqrasiyası imkanlarını da nəzərdən keçirir.

Energetika Nazirliyi, "SOCAR Green", "China Datang Overseas Investment Co. Ltd" və "PowerChina Resources Limited" arasında imzalanan sənəd isə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda 2 QVt gücündə dənizdə külək enerjisi layihəsinin inkişafına dair Anlaşma Memorandumudur.

"Bərpaolunan enerjinin inkişafı və elektrik enerji sisteminin planlaşdırılması"na dair Anlaşma Memorandumunu Energetika Nazirliyi Çinin Elektrik Enerjisinin Planlaşdırılması və Mühəndislik İnstitutu arasında imzalayıb. Memorandum 2028-ci ildən sonrakı dövr üzrə bərpaolunan enerji mənbələrinin şəbəkəyə inteqrasiyası ilə əlaqədar ötürücü şəbəkədə müvafiq araşdırmaların aparılmasını nəzərdə tutur.

Hazırda bütün bu layihələr icrasının müxtəlif mərhələlərindədir. Məsələn, bu ilin iyun ayında Bakı Enerji Həftəsində iştirak edən "China Energy Engineering Corporation Limited" şirkətinin vitse-prezidenti Van Bo bildirib ki, hazırda çinli mütəxəssislər Xəzər dənizində 200 MVt gücündə külək enerjisi istehsalı ilə əlaqədar araşdırma aparırlar: "Araşdırma başa çatdıqdan sonra sərmayə yatırılması barəsində qərar qəbul ediləcək. Azərbaycan Energetika Nazirliyi ilə günəş və dəniz külək enerjisi sahəsində investisiya üzrə əməkdaşlıq əlaqələrimiz indiyə kimi davam edir. Energetika Nazirliyi və digər enerji qurumları ilə Azərbaycanda daha çox bərpaolunan enerji mənbələrini qəbul etmək üçün elektrik şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsini müzakirə edirik. Biz artıq Füzulidə 160 MVt gücündə günəş enerjisi layihəsini irəli sürmüşük".

Van Bo həmçinin Azərbaycanda "yaşıl enerji"nin istehsalı, ixracı üçün imkanlar yaradıldığını və bu imkanlardan istifadə etməklə enerji sektorunun inkişafının mümkün olduğunu vurğulayıb. Başqa sözlə, Çin mütəxəssisləri ölkəmizlə bərpaolunan enerji sahəsində də əməkdaşlıq etməkdən məmnundurlar.

Bu günlərdə isə Çinin Sinxua Dövlət İnformasiya Agentliyi Biləsuvar GES-dən xüsusi reportaj hazırlayıb. "Çin Biləsuvar GES vasitəsilə Azərbaycanın "yaşıl ölkə"yə çevrilməsinə kömək edir" adlı reportajda qeyd olunur ki, bu obyektin tikintisində çinli mütəxəssislər azərbaycanlı həmkarları ilə birlikdə çalışırlar. "GES layihəsi Azərbaycanın Biləsuvar rayonunda həyata keçirilir və quraşdırılmış gücünə görə ölkədə ən böyük elektrik stansiyası olacaq. Onun sahəsi təxminən 1454 hektar təşkil edəcək ki, bu da 2036-dan çox standart futbol meydançasına bərabərdir. Bu layihənin əsas podratçısı Çin Enerji Mühəndisliyi Korporasiyasının (CEEC) bir hissəsi olan "China Power Engineering Consulting Group"un (CPECC) Şimal-Qərb Elektrik Enerjisi Layihəsi İnstitutudur (NWPDI)", - deyə reportajda bildirilir.

"Hesab edirəm ki, qazıntı enerji növlərinə malik olan ölkələrin məsuliyyəti əldə etdikləri gəlirləri "yaşıl texnologiya"ya və "yaşıl enerji"yə investisiya etməkdən ibarətdir. Biz məhz bunu edirik. Biz investorlar üçün yaxşı investisiya mühitini yaratdıq. Bizim 2027-ci ilə qədər olan hədəfimiz 2 qiqavat həcmində günəş və külək elektrik enerjisini hasil etməkdir. 2030-cu ilə qədər isə bu hədəf 6 qiqavatdır. Bu, Azərbaycanda enerji sahəsində bir inqilab olacaqdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bu layihələrə sərmayə yatıran xarici şirkətlər olan investorlar, o cümlədən Azərbaycandan olan yerli şirkətlər Çin texnologiyasından istifadə edirlər. Günəş panelləri Çində istehsal olunur. İndi bizim heyətlərimiz enerjinin tədarükü imkanları üzərində işləyirlər və möhtəşəm uğur münasibətilə Çin istehsalçılarını təbrik edirəm. Çünki burada söhbət məhsulun keyfiyyəti və qiymətindən gedir. Heç kim bu rəqabəti apara bilmir". Pezident İlham Əliyev cari il yanvarın 20-də Davosda Çinin CGTN telekanalına müsahibəsində belə demişdi.

Həmin gündən o qədər də çox vaxt keçməyib. Lakin bu qeydlərdə göstərilən faktlar əməkdaşlığın xeyli geniş miqyas aldığını təsdiqləyir. Odur ki, "yaşıl enerji" sahəsində zəngin təcrübəsi olan Çin kimi bir ölkə ilə əməkdaşlığımızın belə şaxələnməsi və uğurla irəliləməsi yalnız iftixar hissi doğurur.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2025.- 29 avqust (№ 182).- S.8.